

Petnaest godina projekta
Istarske novine online (INO)
Sveučilišne knjižnice u Puli

Bruno Dobrić

Sveučilišna knjižnica u Puli

bdobric@unipu.hr

Jedanaesti festival hrvatskih digitalizacijskih projekata
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 13. svibnja 2022.

Zavičajna zbirka Histrica

- pisana kulturna baština na hrvatskom, talijanskom, njemačkom, slovenskom i drugim jezicima (Istra u razdoblju Habsburške Monarhije, Kraljevine Italije, SFR Jugoslavije)
- oko 20.000 sv. djela o Istri ili djela istarskih autora, oko 7.000 godišta časopisa i novina

Istarske novine online (INO) (2007-2022)

<http://ino.com.hr/>

- projekt započeo 2007. (prvi projekt objavljivanja zbirke digitaliziranih starih novina u Hrvatskoj)
- digitalna zbirka starih novina i časopisa koji su izlazili u Istri (1850 - 1979)
- objedinjavanje i predstavljanje starih istarskih periodika na hrvatskom, talijanskom, njemačkom i slovenskom

INO obuhvaća rijetku zavičajnu multikulturalnu i višejezičnu tiskanu baštinu (novine, časopise i godišnjake)

- u knjižnicama u Istri nedostaju mnoge stare istarske novine → suradnja s baštinskim ustanovama u Hrvatskoj, Austriji i Italiji gdje se one čuvaju

- financiranje: Ministarstvo kulture RH, Ist. županija, Grad Pula

Digitalizirani periodici i knjige – stanje 2022.

- novine: 40 naslova; 107.641 stranica
- časopisi: 59.465 str. (13 naslova, 890 brojeva)
- knjiga (godišnjaka): 10.635 stranica (136 naslova)

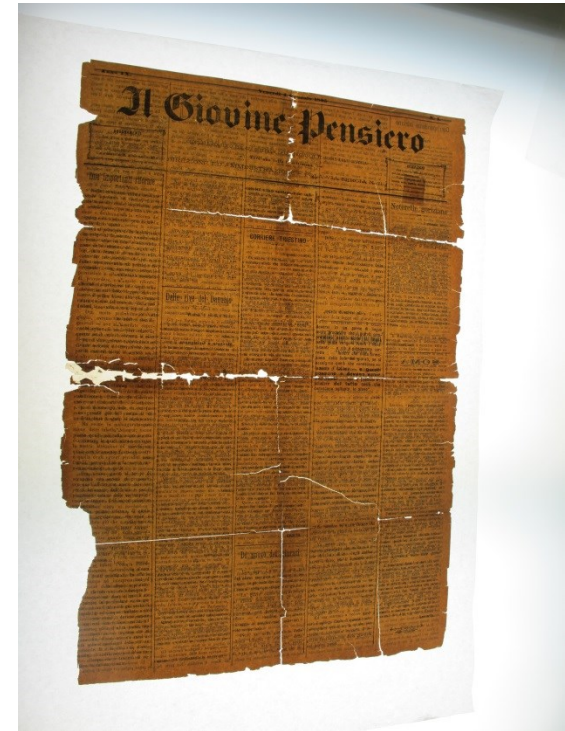
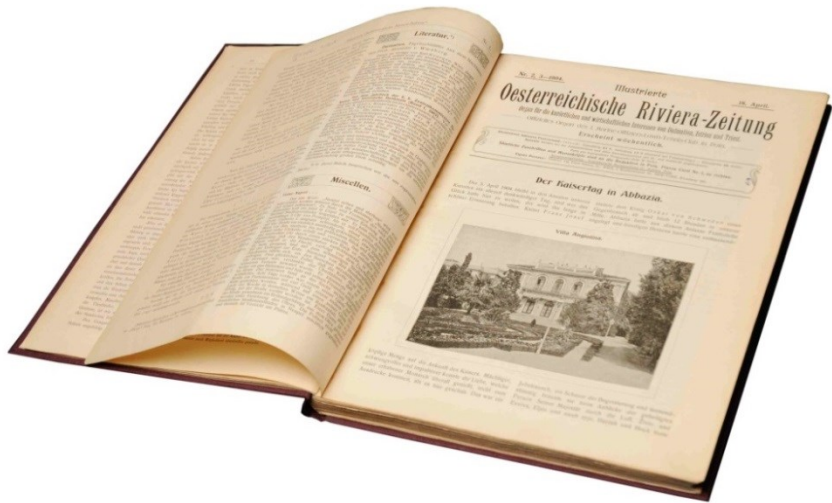
ukupno: 177.741 stranica (oko 11.800 stranica godišnje)

Novine prema jezicima, 11 na hrvatskom, 6 na njemačkom, 22 na talijanskom, 1 na slovenskom i hrvatskom.

Mjesto izdanja novina: Pula (18), Trst (8), Rovinj (3), Opatija (3), Poreč (2), Brioni, Kopar, Zagreb i Gorica (1).

ciljevi

Dostupnost istarskih novina koje su veoma rijetke (pojedinih kompleta novina nema u Hrvatskoj)

- objedinjavanje potpunog primjerka starih i rijetkih novina

- zaštita izvornika
- olakšano korištenje
- pretraživanje teksta

Pilot-projekt (2007.): digitaliziranje *Naše sloge*

ciljevi:

1) zaštita rijetkih sačuvanih primjeraka (tijekom fašističke vladavine u Istri su uništene brojne publikacije na hrvatskom jeziku)

2) prvo "virtualno" potpuno izdanje ovih novina u Hrvatskoj (ni jedna javna knjižnica nema potpuni primjerak)

- prve hrvatske novine u Istri;
Trst (1870-1899);
Pula (1899-1915)

Suradnja s nacionalnim knjižnicama i ostalim AKM-ustanovama

Austrijska nacionalna knjižnica (13 naslova; suradnja od 2012.), NSK (5), Zavičajni muzej Rovinj (4), Državni arhiv u Trstu, Knjižnica HAZU, Sveučilišna knjižnica Rijeka, Državni arhiv u Rijeci, udruga pulskih esula (po 1 naslov) - 5 novina na portalu ANNO

Pulski dnevnik *Il Giornaletto di Pola* (1900-1915). Državni arhiv u Trstu (23.174 stranica)

Brioni Insel-Zeitung (1910–1914) Austrijska nacionalna knjižnica

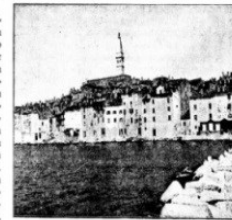
Adriatische Berliner und ihre Heimstätte in Rovigno.

Von Paul Maria Lacroma.

Die tausend Meter lange Straße «Linden» im herrlichen Berlin auf und ab zu schlendern, gerade sowohl den Fremden als Einheimischen zu den größten Vergnügungen der intelligenten Reichsbauern.

Zwischen dem Monumentalbau des Langhauses den rühmlichen Brandenburger Toren und der imposanten Schloßkirche mit ihrem wunderbaren, aus karzesschem Marmor gemeißelten, alle Phasen des Krieges in idealer Fassung darstellenden Gruppen, gibt es so viel zu sehen, daß man des langen Weges gar nicht inne wird. Kunst und Wildnis, denn die stolze Spreetals das bescheidende Anagramm: «Berolinum lumen orbis» verdankt, enthält sich nach allen Seiten: im Form des neuen Museums, der National-Galerie, des imposanten königlichen Schloßes, der Rathshaus und der verschiedenen Denkmale, worunter Hands großes Heiligtum, Friedhof des Großen Reiterstandbild, besonders hervorzuheben.

Wenn man zwischen diesen Prachtbauten einherwandert, sieht die Zeit im

Rovigno (Carniole).

mit dem historischen Erdener gewahrt wird, als auch schon der flüchtige Blick, vorwiegend, andere Bienenwindigkeiten erbaute.

Beide bestehen die verlockend lieblichen Schauspiel der Kaufleute das Auge, bald die großen Spiegelflächen des

bunten Wechsell der verschiedenen Eindringlichkeit dahin. Kaum, daß man des lauernden Kaisers Wilhelm I. in schloßartigem Stile prägnantem Palais

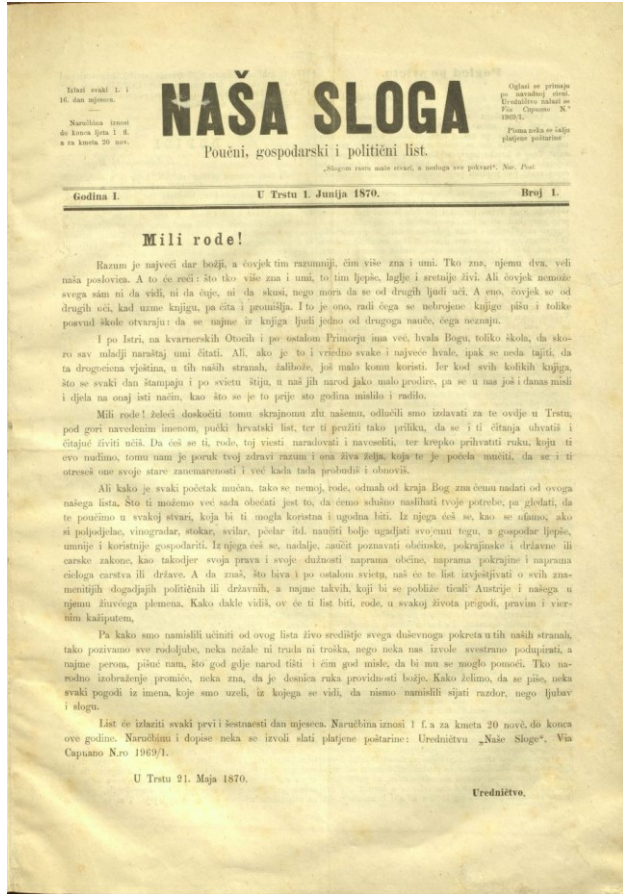
wienerisches Gepräge und wienerischen Namen führenden «Café Bauer». Dann blickt wieder ein Blick in die Wohnwelt des Panoptikums und in das lebhaft betriebene Kältepark.

Feldwerk wirkt auch stets die Kälteanlage bei Schulte. Einmal, das fähig gegenüber auftragende Aquarium-Gebäude mit seiner weit sichtbaren, auf hohen Felsen prägnantem Flucht. Doch die vorzüglich, die es befristeten, wollten, daß die adriatische Berliner darin fanden.

Kälte kann man dies behaupten; denn die Minderzahl der Tausende, welche jahraus, jahrein, das unter der Regie des berühmten Zoologenbrüchens 1890 erbaut, von Lär erbaute Berliner Aquarium befruchteten, konnten die Provenienz der von ihnen bewanderten Seetiere, die sich in dem künstlich zusammengefügten Meerwasser ebenso wohl befinden, wie in der heimischen Natur.

Hierfür kann das Leben eines Fisches in einem noch so vorzüglich eingerichteten Aquarium nur ein passives Vegetieren genannt werden. In dem demüthig präparierten Salzwater findet

Naša sloga na tri portala

Mili rode!

Razna je najveći dar ljudi, a čovjek tim razumniji, čim više zna i umi. Tko zna, njemu dva, veli naša poslovica. A to da rodi što tvo više zna i umi, to tim ljepše, laglje i sretnije živi. Ali čovjek nemože svega sam ni da vidi, ni da čuje, ni da skusi, nego mora da se od drugih ljudi uči. A ako, čovjek se od drugih učiti, kad uzme knjigu, pa čita i promišlja. I to je ono, radi čega se nebrojne knjige pišu i toliko posvrti škole otvaraju: da se najpre iz knjiga ljudi jasnio od drugoga nauče, čega neznaju.

I po Istri, na kvaramerskih Otocih i po ostalom Primorju ima već, hvata Bogu, toliko škola, da skoro sav mladji narastaj umi čitati. Ali, ako je to i vredno svake i najveće hvale, ipak se neka tajiti, da ta drugočina vjebina, u tih naših stranah, žalilice, još malo koristi. Jer kod svih kolikih knjiga, što se svaki dan štampaju i po svjetu širju, a mi još narod jako malo pročitne, pa se u nas još i danas misli i djela na ovaj isti način, kao što se je to prije sto godina mislilo i radilo.

Mili rode! želeći dostojiti tonu skrajnjemu zlu našemu, odlučili smo izdati za te ovjete u Trstu, pod guri navedenim imenom, pouki hrvatski list, ter ti služiti tako priklad, da se u ti štampa obavesti i čitajući zbilski nauči. Da čit se, da, nauči, još vjebati, započeti i napredovati, ter krepko prilivati nauku, koju ti ovo naučimo, toliku nam je porok tvoj najveći razum i ova živa želja, koje te je pobuda naučiti, da se i ti, ostvari ono svoje stare znanostnosti i već kade tako probuditi i oživiti.

Ali kako je svaki početak naučiti, tako se nemoj, rode, odmah od kraja Bog zna čemu naučiti od svega našega lista. Što ti možemo već sada obaviti jest to, da čemo skrbno nadležati tvoje potrebe, pa gledati, da te poučimo u svakoj stvari, koja bi ti mogla koristiti i ugodna biti. Iz njega ćeš se, kao se učinio, ako si poljodjelac, vinogradar, stolar, svilar, podar ili naučiti bolje ugoditi svojemu tegu, a gospodar ljepše, umije i koristnije gospodariti. Iz njega ćeš se, nadalje, naučiti poznavati običajne, pokrajinske i državne ili carske zakone, kao također svoja prava i svoje dužnosti naprama obćine, naprama pokrajini i naprama cielega carstva ili države. A da znaš, što liva i po ostalom svijetu, nauči se te list izvještivati o svih znamenitijih događajih političnih ili državnih, a najpre obćini, koji bi se pobliže tičali Austrije i našega u njemu živoga plamena. Kako dalje vidiš, ov će ti list biti, rode, u svakoj životu prigodi, pravim i vjertim kaznjivom.

Pa kako smo namislili učiniti od ovog lista živu poslušnu svega duševnoga pokrivača u tih naših stranah, tako postavimo sve redoljube, neke načelo ni truda ni troška, nego naka nam izvole svastano podupirati, a najpre perom, pišne nam, što god gdje narod čititi i čim god misle, da bi mu se moglo pomoći. Tko narodno izobrazuje promicu, naka zna, da je dostojna ruka providnosti božje. Kako želimo, da se piše, naka svaki pogodi iz imena, koje smo uzeli, iz kojega se vidi, da nismo namislili sjeti razlog, nego ljubav i slogu.

List će izlaziti svaki prvi šestnaesti dan mjeseca. Naručbina iznosi i f. a za kneta 20 novči, do konca ove godine. Naručbini i dopise naka se izvoli slati plaćene poštom: Uredništvo „Naše Sloga“, Via Capuzano N.ro 1869/1.

U Trstu 21. Maja 1870.

Uredništvo.

Mili rode!

Razna je najveći dar ljudi, a čovjek tim razumniji, čim više zna i umi. Tko zna, njemu dva, veli naša poslovica. A to da rodi što tvo više zna i umi, to tim ljepše, laglje i sretnije živi. Ali čovjek nemože svega sam ni da vidi, ni da čuje, ni da skusi, nego mora da se od drugih ljudi učiti. A ako, čovjek se od drugih učiti, kad uzme knjigu, pa čita i promišlja. I to je ono, radi čega se nebrojne knjige pišu i toliko posvrti škole otvaraju: da se najpre iz knjiga ljudi jasnio od drugoga nauče, čega neznaju.

I po Istri, na kvaramerskih Otocih i po ostalom Primorju ima već, hvata Bogu, toliko škola, da skoro sav mladji narastaj umi čitati. Ali, ako je to i vredno svake i najveće hvale, ipak se neka tajiti, da ta drugočina vjebina, u tih naših stranah, žalilice, još malo koristi. Jer kod svih kolikih knjiga, što se svaki dan štampaju i po svjetu širju, a mi još narod jako malo pročitne, pa se u nas još i danas misli i djela na ovaj isti način, kao što se je to prije sto godina mislilo i radilo.

Mili rode! želeći dostojiti tonu skrajnjemu zlu našemu, odlučili smo izdati za te ovjete u Trstu, pod guri navedenim imenom, pouki hrvatski list, ter ti služiti tako priklad, da se u ti štampa obavesti i čitajući zbilski nauči. Da čit se, da, nauči, još vjebati, započeti i napredovati, ter krepko prilivati nauku, koju ti ovo naučimo, toliku nam je porok tvoj najveći razum i ova živa želja, koje te je pobuda naučiti, da se i ti, ostvari ono svoje stare znanostnosti i već kade tako probuditi i oživiti.

Ali kako je svaki početak naučiti, tako se nemoj, rode, odmah od kraja Bog zna čemu naučiti od svega našega lista. Što ti možemo već sada obaviti jest to, da čemo skrbno nadležati tvoje potrebe, pa gledati, da te poučimo u svakoj stvari, koja bi ti mogla koristiti i ugodna biti. Iz njega ćeš se, kao se učinio, ako si poljodjelac, vinogradar, stolar, svilar, podar ili naučiti bolje ugoditi svojemu tegu, a gospodar ljepše, umije i koristnije gospodariti. Iz njega ćeš se, nadalje, naučiti poznavati obćajne, pokrajinske i državne ili carske zakone, kao također svoja prava i svoje dužnosti naprama obćine, naprama pokrajini i naprama cielega carstva ili države. A da znaš, što liva i po ostalom svijetu, nauči se te list izvještivati o svih znamenitijih događajih političnih ili državnih, a najpre obćini, koji bi se pobliže tičali Austrije i našega u njemu živoga plamena. Kako dalje vidiš, ov će ti list biti, rode, u svakoj životu prigodi, pravim i vjertim kaznjivom.

Pa kako smo namislili učiniti od ovog lista živu poslušnu svega duševnoga pokrivača u tih naših stranah, tako postavimo sve redoljube, neke načelo ni truda ni troška, nego naka nam izvole svastano podupirati, a najpre perom, pišne nam, što god gdje narod čititi i čim god misle, da bi mu se moglo pomoći. Tko narodno izobrazuje promicu, naka zna, da je dostojna ruka providnosti božje. Kako želimo, da se piše, naka svaki pogodi iz imena, koje smo uzeli, iz kojega se vidi, da nismo namislili sjeti razlog, nego ljubav i slogu.

List će izlaziti svaki prvi šestnaesti dan mjeseca. Naručbina iznosi i f. a za kneta 20 novči, do konca ove godine. Naručbini i dopise naka se izvoli slati plaćene poštom: Uredništvo „Naše Sloga“, Via Capuzano N.ro 1869/1.

U Trstu 31. Maja 1870.

Uredništvo.

3. ANNO portal Austrijske nacionalne knjižnice; objavljeno 2011-2014. (g.1871-1875, 1895-1915)

2. NSK, Stare hrvatske novine (2009.) („Digitalizirala Sveučilišna knjižnica u Puli“)

1. INO (2007.)

Anketa o korištenju INO-a na pulskom Sveučilištu, u AKM i znanstvenim ustanovama u Istri

(odazvalo se 20 ustanova):

1) „Portal INO koristim gotovo svakodnevno kao povjesničar, znanstveni suradnik Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci - Područnoj jedinici u Puli. Konzultacija starih novina od iznimne je važnosti u istraživačkom postupku, a njihova dostupnost na internetu uvelike ga olakšava.” (znanstveni suradnik HAZU i predsjednik Istarskog povijesnog društva)

2) „kao mentor studenata koji su odlučili pisati završni ili diplomski rad na temi novinarstva u Istri, INO je gotovo nužan. Studenti talijanistike su veoma zadovoljni ovom uslugom.” (predstojnik Odsjeka za talijanistiku; Filozofski fakultet)

3) „portal je izvrstan, studenti ga već godinama koriste na kolegiju Uvod u masovne medije. I studenti i ja smo itekako zadovoljni korištenjem tog portala jer olakšava pristup toj vrijednoj građi i lako se pretražuje.” (prof. na studiju Kultura i turizam, Fakultet ekonomije i turizma, SJD)

Anketa (knjižnice, muzeji i arhiv)

4) *INO je odličan portal zavičajne periodike i jako dobro sistematiziran. Koristim uvijek kad moram provjeriti neku činjenicu iz prošlosti koja je vezana uz Pulu i Istru te u sklopu priprema za izložbe kao arhivsko gradivo.*” (ravnateljica Gradske knjižnice i čitaonice Pula)

5) „knjižnica Državnog arhiva u Pazinu koristi vaš portal za potrebe korisnika knjižnice. Portal je pregledan i omogućuje brzo jednostavno pretraživanje te brzu dostupnost informacija. Velika pohvala začetnicima projekta.”

6) „Stručni djelatnici Zavičajnog muzeja iz Poreča koriste Portal INO kao izvor podataka o lokalnoj povijesti za potrebe pisanja stručnih i znanstvenih radova i za vlastita interna istraživanja.”
(ravnateljica Zavičajnog muzeja Poreštine)

7) „Drago mi je da postoji projekt INO.” (ravnateljica Zavičajnog muzeja u Rovinju)

Tehnički postupak

- skeniranje mikrofilmova novina (300 – 400 dpi)
- modifikacija JPG formata svake pojedine stranice po pitanju rezolucije (s 300dpi na 96dpi),
- konverzija iz JPG formata (rezolucije 96dpi) u PDF format
- OCR obrada (omogućuje pretraživanje teksta)
- svaki broj novina je uobličen kreiranjem nove PDF datoteke s pripadajućim stranicama (najčešće 4 str.); nakon toga svi brojevi su grupirani po godinama
- na serverskoj strani je korišten PHP jezik kako bi automatizmom kreirao “thumbnailove” svakog broja, te omogućio automatsko povezivanje na pripadajuću godinu, odnosno broj
- pregledavanje po naslovu – godini - broju

Metapodaci

- U *online* katalogu uz kataloški zapis dodana je poveznica na digitalizirane novine:
Identifikatori: ISSN 1846-2014
 - *Naslov:* Naša sloga : poučni, gospodarski i politični list / [odgovorni urednik A. Karabaić]
 - *Brojčani podaci:* God.1, br.1(junij 1870)-god.46,br.21(25.maja 1915).
 - *Impresum:* Trst : A. Karabaić, 1870-1915. (Trst : Lloyd Austr.)
 - *Materijalni opis:* 30 cm
 - *Napomene:* Dvotjednik. - Tjedno, od god.34,br.1(1903)-god.46[!],br.21(1915). - Polutjedno, od god.31,br.12(1900)-god.33,br.(1902). . - Tjedno, od god.15, br.1(1884)-god.31,br.11(1900).;
 - *Reproducirano:* [Naša sloga \[Mikrooblik\]](#) *UDK:* [908\(497.5-3 Istra\) 32](#)
 - *Internet:* http://www.ino.com.hr/nasa_sloga.html
- Dodani su kratki tekstovi o pojedinim novinama

Multikulturalna tiskana baština Istre

„nevidljivi” poslovi: detektiranje gdje su stari periodici sačuvani, stvaranje ”virtualno” potpunog izdanja digitalizacijom, obrada dig. preslika, OCR (posebni OCR za njem. goticu za dnevnik *Polaer Tagblatt*), izrada metapodataka; objavljivanje.

Suradnja s tvrtkom Point - pretraživanje cijelog teksta digitalne zbirke Sveuč. knjižnice (poveznica na portal Metelgrad):

<https://library.foi.hr/lib/booksearch.php?B=3003>

Literatura: Dobrić, B., “Digitalizacija i predstavljanje starih istarskih novina na mreži: Pilot-projekt ‘Istarske novine *online*’ Sveučilišne knjižnice u Puli”,

u: Vjesnik bibliotekara Hrvatske 51(2008.), 1/4, 53-63.

Dobrić, B., „Objavljivanje *Naše sloge* na internetu”, u: Zbornik Kastavštine, knj. 24(2021).

- objavljena su 2 diplomska rada o portalu INO na studiju knjižničarstva na FF u Zagrebu

HVALA NA PAŽNJI!